

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЗАКОНОДАВСТВІ ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Манзюк В.В.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри господарського права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вашкович В.В.,

старший викладач кафедри господарського права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В Україні Господарський кодекс є стрижневим актом господарського законодавства і тим самим він закладає фундамент для системного вдосконалення цієї галузі законодавства. Господарські (економічні, торгові) кодекси діють у наступних зарубіжних країнах: Австрія, Болгарія, Бельгія, Естонія, Іспанія, Казахстан, Латвія, Ліхтенштейн, Люксембург, Німеччина, Португалія, Франція, Словаччина, Туреччина, Франція та інших. З огляду на це, актуальним є дослідження відображення принципів сталого розвитку у господарському (економічному, торговому) законодавстві зарубіжних країн.

Сьогодні майже всі держави світу мають той чи інший варіант документа, який визначає засади сталого розвитку. На сьогодні сутність сталого розвитку представлена у Цілях сталого розвитку 2016-2030, схвалених в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Загальновідомо, що термін «сталий розвиток» введено у широкий вжиток Міжнародною комісією по навколишньому середовищу і розвитку (Комісія Брунтланд) у 1987 р. Під *сталим розуміють такий розвиток*, який задовольняє потреби нинішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [1, с. 6].

Більшість країн світу займаються розробкою комплексу заходів з упровадження та стимулювання сталого розвитку, який містить законодавчі акти, державні стратегії сталого розвитку, програми або проекти зі сталого розвитку та індикатори його моніторингу. Принципи сталого розвитку знаходять відображення не лише у названих стратегіях сталого розвитку окремих держав, але й у національному законодавстві, у тому числі господарському.

Визначені ООН цілі сталого розвитку впливають як на розвиток господарського законодавства зарубіжних країн, так і на формування специфіки їх внутрішніх господарських відносин. Ці фактори поряд з урахуванням національних особливостей господарсько-правового регулювання економіки повинні сприяти розробці концептуальних основ модернізації. Кожній державі притаманний свій власний шлях до реалізації цілей сталого розвитку. Розбудову економіки на принципах сталого розвитку задекларовано в законодавстві більшості країн світу. Не є винятком і Україна, в якій розроблено та затверджено базу нормативно-правових актів щодо впровадження концепції сталого розвитку в життя.

Основні досягнення та підходи, які сприяють інтеграції трьох векторів сталого розвитку, було зроблено на європейському рівні. Вони підтримали інтеграцію сталого розвитку в процес прийняття рішень на всіх рівнях, зіграли важливу роль у формуванні регіональних стратегій, політичних структур і правових інструментів, за допомогою яких національним урядам вдалося розробити свою власну політику і правову базу.

Крім того, ці організації надають консультативні послуги і конкретну підтримку в зміцненні потенціалу з метою підвищення здатності урядів перетворити ці регіональні процеси й інструменти в національні механізми управління.

Національні стратегії сталого розвитку найкраще розроблені у європейських країнах, їм належить найбільший відсоток прийнятих стратегій, і саме їм належать найперші в історії розроблені стратегії сталого розвитку.

Зокрема, починаючи з 1992 року в країнах Європи було прийнято багато програм, створено спілок, інших організацій по розробці заходів для переходу до сталого розвитку. У 1996 р. 11 країн світу (Данія, Швеція, Норвегія, Ісландія, Фінляндія, Німеччина, Росія, Польща, Естонія, Латвія, Литва) ініціювали «Балтійську стратегію сталого розвитку» разом із громадськими організаціями і регіональною мережею міст.

Данія, Норвегія, Ісландія, Швеція, Фінляндія у 2005 – 2008 рр. упроваджували «Скандинавську стратегію сталого розвитку», в якій виокремлено такі питання: зміна клімату; збереження біологічного різноманіття; розвиток та збереження природного й культурного середовища; морські ресурси та їх збереження; забезпечення якості та безпеки харчових продуктів; діяльність хімічної промисловості, енергетики, транспорту, сільського господарства з позицій сталого розвитку; організації взаємодії бізнесу та виробництва; участь громадськості в проблемах сталого та гармонійного розвитку. Плани щодо майбутнього розвитку основних секторів економіки (агропромислового комплексу, лісового та рибного господарств, енергетики, транспорту, туризму, освіти, охорони здоров'я) визначено в проєкті «Балтійська стратегія – 21». До цього документу додається спеціальний план дій по досягненню визначених у плані цілей розвитку [2].

Національна стратегія сталого розвитку Швеції, розроблена у 2002 р., описує поточну ситуацію у сфері сталого розвитку та майбутні перспективи країни. Основними питаннями, що розглянуті в даному документі, є: організація ефективної взаємодії між економічним, соціальним та екологічним розвитком; глобальні проблеми сталого розвитку; аналіз міжнародної та національної діяльності у сфері сталого розвитку. Даний документ містить перелік реалізованих заходів щодо переходу до сталого розвитку та сценарії майбутніх проєктів. У стратегії виокремлено основні сфери сталого розвитку, а також конкретні цілі та заходи щодо їх досягнення.

У стратегії сталого розвитку Німеччини, прийнятій у 2012 р., сталий розвиток визначено як провідний принцип політики Федерального уряду Німеччини; задекларовано необхідність дотримання даного принципу як цілі й критерію оцінки діяльності уряду. Встановлення наскрізних цілей стратегії сталого розвитку – це один інструмент, який допоможе покращити розуміння зв'язків між компонентами сталого розвитку. Проте не у всіх національних стратегіях сталого розвитку однаковий набір компонентів. Наприклад, замість того, щоб йти за традиційною схемою з трьома основними елементами, Німеччина визначила у своїй стратегії не класичну тривимірну (економіко-еколого-соціальну), а чотиривимірну систему координат для розробки комплексної політики, яка включає такі елементи: справедливість до різних поколінь; якість життя; соціальна згуртованість; міжнародна справедливість. У стратегії також описуються заходи, яких необхідно вжити для досягнення вищезазначених загальних якісних цілей. Завданнями сталого розвитку Німеччини, починаючи з 2013 р., є фіскальна стійкість, стала господарська діяльність, клімат, енергетика та ін. [3, с. 63]. Аналогічна стратегія сталого розвитку затверджена у Нідерландах, яка містить загальні напрями регулювання сталого розвитку, мету та конкретні заходи. При цьому вибір цілей сталого розвитку та заходів по їх реалізації здійснюється за допомогою матриці

компромісів.

В зарубіжних країнах виділяють різні підходи до розробки стратегії сталого розвитку. Серед них можна виділити чотири типи підходів:

1) *Комплексна багатовекторна стратегія* сталого розвитку – єдиний документ та процес, який охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку. Зазвичай такий підхід пов'язаний з терміном «Національна стратегія сталого розвитку» або «Національний порядок денний на ХХІ ст. (НПД-21)».

2) *Міжсекторальні стратегії сталого розвитку*, які стосуються його окремих вимірів – стратегії, які охоплюють декілька секторів та один або декілька вимірів сталого розвитку, наприклад національні плани охорони навколишнього середовища або Документи про стратегію скорочення бідності.

3) *Секторальні стратегії сталого розвитку* – стратегії, які охоплюють економічний, соціальний та екологічний виміри сталого розвитку, однак сфокусовані на певному секторі (наприклад, стратегія сталого розвитку міністерства транспорту). Канада є єдиною країною, яка застосувала цей підхід як основний інструмент розробки стратегії. Деякі країни, такі як Велика Британія та Мексика, також розробляють відомчі секторальні стратегії, однак як складову національної стратегії.

4) *Інтеграція концепції сталого розвитку* у наявні національні стратегії розвитку – цей підхід не передбачає підготовку окремого документа. Концептуальні засади сталого розвитку інтегруються безпосередньо в наявні національні плани та механізми розвитку. Мексика та Індія використовують цей підхід до розробки стратегій [3, с. 63].

З огляду на це, справедливо зазначити, що хоча включення економічного, соціального й екологічного елементів до стратегій було звичним явищем, розуміння конкретних і прагматичних зв'язків між економічним, соціальним та екологічним елементами у всіх досліджених стратегіях перебуває на ранньому етапі становлення.

В Україні процес впровадження засад сталого розвитку у законодавство вже розпочато. Втім ефективність побудови стратегічних векторів вбачається за можливе з урахуванням прогресивного зарубіжного досвіду.

Література:

1. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б.Є. Патона. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.
2. Омаров Шахин Анвер оглы Концепция устойчивого развития в законодательстве Украины и стран мира и практика ее внедрения/ *Бизнес Информ.* 2014. № 12. С.85– 95.
3. Новікова В.С. Основні тенденції розвитку господарського законодавства зарубіжних країн з урахуванням принципу сталого розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2017. № 3. С. 61–64.